

ULTIMA ESPERANZA BOOKS

Gunilla Abrahamsson

Det här är också livet

ISBN: 978-91-88263-75-9

**© Gunilla Abrahamsson
Stockholm 2020**

nillabra@scenvind.se

Bilden på omslagets framsida:

På utflykt med tripletten. Med detta ekipage kan det till och med hända att familjen hamnar i tidningen, här i Barometern. Fotograf okänd.

Författarfoto omslagets baksida: **Nina Broberg**

Tryckt hos Exakta, Malmö

Utgiven av Ultima Esperanza Books, Stockholm 2020

www.ultimaesperanzabooks.se

Han hade ett fint nät av tunna rynkor över ansiktet
och luktade gott av nydruckat kaffe...

Jag måste ut härifrån!

Jag ska skrika mig ut!

Men tre ynkliga små kvidanden är det enda jag lyckas
pressa fram bakom silvertejpen.

Det är ingen som hör mina rop på hjälp.

Kvinnan som kom från Tyskland hade skrikit sig igenom hela förlossningen.

Hon hade bett till Gud att han skulle låta henne dö.

Barnmorskorna hade avlöst varandra, läkarna hade kommit och gått med alltmer bekymrade miner.

Men efter mer än två dygn i en besinningslös kamp av panik, blod, svett och tårar var slaget över och det blev alldeles tyst i förlossningssalen.

Inte ens barnet skrek.

Om det nu var ett barn.

Det blev en flicka, sa barnmorskan, svepte brådskande in den nyfödda i en handduk och lämnade springande rummet med barnet i famnen.

Och Hannelore förstod att barnet var dödfött. Det var lika bra. Hon skulle ändå aldrig kunna älska någon, som redan förorsakat henne så mycket smärta. Så hon slöt sina ögon och föll i djup sömn.

Det här har jag redan varit med om,
något flimrar förbi, som inte kan fångas,
ett minne, ett fragment av ett minne, ett vingslag,
ett fjärilsfladder, en vindpust, någonting vitt,
är jag på väg att dö,
eller är jag redan död?
Jag förstår ingenting,
vet ingenting,
minns ingenting,
bara att allting är vitt och att alla skrik har tystnat,
nyss var det varmt och mörkt, nu är det kallt och
ljus
det är någon som tar mig och springer,
springa, sprang, sprungit,
och det blir ännu kallare,
jag kan inte längre röra mig,
vill bara tillbaka, tillbaka, tillbaka

Hannelore Pihl, född Schulze, vaknade tolv timmar senare av att en tung klump lades i hennes armar.

Det var barnet hon fött. Det levde alltså.

Sköterskorna vågade sig nu på att försiktigt le mot henne, en vänlig läkare kom och förklarade att den lilla hade kommit till världen med fötterna vridna i 180 graders vinkel.

Som om hon ville vända om, sa han med ett litet skratt.

Jag har fött ett vanskapt barn, tänkte Hannelore. Hur kan han skratta när jag har fött ett vanskapt barn?

Och medan sorgen tog struhtag på henne, tänkte hon på sitt gamla hemland. Där hade man tills helt nyligen avlivat sådana varelser som den hon just satt till världen.

Men nu har vi vridit tillbaka, fortsatte doktorn käckt.

Vi har slagit in er lilla flicka i gips. Hon blir tung att bära på ett tag, men snart nog kommer hon att kunna springa omkring som alla andra barn. Flickan är helt normal. Det finns all anledning att se ljust på framtiden. Lycka till, fru Pihl!

Och en dag tas det vita bort, det hårda och det tunga,
allt blir mjukt och lätt – jag blir mjuk och lätt –
och jag kan springa runt som alla andra barn,
som alla andra barn, som alla andra barn.
Titta mamma, vad fort jag springde, säger jag.
Sprang heter det, säger mamma.
Springa, sprang, sprungit.

Hannelore, kallad Lore, skämdes över sina förbjudna tankar. Därför sa hon till sin man att hon ville att barnet skulle heta Desirée, den efterlängtrade. Men maken var tveksam. Han tyckte att flickan skulle ha ett svenskt namn. Vad var det för fel på Birgitta, det hette ju alla andra flickor? Eller Kristina? Men eftersom hon var så ledsen lät han henne få sin vilja fram och barnet döptes så småningom till Desirée Birgitta Christina.

Precis som de små prinsessorna på Haga slott.

Det fanns en Margareta där också, men då hade det blivit för långt och för mycket.

Lagom är bäst, sa Folke.

Barnet hon fött var alltså en flicka, vilket var bra eftersom det redan fanns en pojke i familjen.

De var nu en riktig familj, även om det var lite si och så med tösen. Skönt att det är gjort, tänkte Hannelore, som inte ville föda flera barn.

Till dopet hade det mesta ordnat upp sig.

Lore hade återhämtat sig, flickan åt med god aptit och växte i enlighet med alla kurvor. Hon log, jollrade och skrattade men skrek också onormalt mycket. Uppenbarli-

gen var hon arg, för att inte säga förbannad på den tunga klumpen som hindrade hennes rörelser.

Men gipset hade avsedd verkan och när det avlägsnades några veckor senare pekade flickans fötter åt rätt håll, det vill säga framåt.

Och det var dit hon bestämde sig för att gå.

Men det är långtifrån alltid det blir som man vill. Den här gången till exempel är det någonting som har gått fel, alldeles förbannat fel, och här ligger jag nu, ett halvt århundrade senare och mer därtill, fjättrad på nytt och inslagen i vitt.

Igentejpad, inlåst och bortglömd.

Varför sa jag inte nej med en gång?

Vi flyger upp dig med första planet på morgonen, hade man sagt, och hem med det sista på kvällen. Vi tar dina scener på raken och börjar med den där du sitter mördad i stolen, så slipper du tänka på det sen, bra, va?

Toppen.

Allt är vitt häruppe utom likbilen som är svart. Säcken är vit, Luleå är vitt, hela Norrland är vitt, allting är vitt, vitt, vitt. Enorma snömassor i mitten på mars och fruktansvärt kallt. Jag har bara ett tunt nattlinne på mig och så säcken förstås som jag ligger i och lakanet. Lakanet är också vitt.

Svepningen.

Jag är ett levande lik i väntan på döden.

Fast egentligen väntar jag på tagning.

Vad håller dom på med egentligen därinne i stugvärmen?

Tjafsar om kamerainställningar, ljussättningar, strykningar i manuset? Det är ett skitmanus, "Kommissarie Häger",

stryk alltihopa! Det finns för många kommissarier, stryk alla kommissarier! Eller också har dom tagit fikapaus. Fan ta dom om dom fikar nu! För vilken bra dokumentärfilm skulle inte det här kunna bli. En skådespelares död i realtid, det vore väl nåt att vinna palmer och björnar och baggar med på festivaler och galor!

Eller också skulle jag kunna skriva en bok om det och sen få fläka ut mig i alla morgonsoffor och pratshower: ”och sen bar det sig inte bättre då än att filmteamet glömde bort mig, liksom, och blablabla där låg jag nu”, ja, det ska jag fan i mig göra, jag ska skriva en bok när jag kommer ut härifrån. Om jag kommer ut härifrån.

”Tystnad, repetition, börja” ena sekunden och nästa så ligger man här.

Mördad. Igen. Det finns ingen som gör sig så bra som lik som jag.

Lore, som sammanbitet drog barnvagnen fram och tillbaka över den ojämna stenläggningen i hopp om att flickan skulle somna, bar på minnen hon inte kunde tala med någon om.

I det nya landet var alla käcka och glada och hade en överdrivet ljus syn på framtiden.

Själv var hon bara 35 år men hade redan upplevt två världskrig in på bara skinnet. Ändå tjatade alla om vilken tur hon haft, hur mycket hon hade att vara tacksam över och vilket bra land hon kommit till. Jag är tacksam, försäkrade hon tålmodigt och ansträngde sig ännu lite mer för att bli som de andra.

Men det ville sig ändå inte, trots att hon gjort sitt bästa i mer än tjugo år. För det var inte så lätt alla gånger att vara käck, glad och trevlig, när hon nu var så förtvivlat ledsen.

Alltför mycket gjorde alltför ont.

Uppbrottet från hemlandet sved fortfarande som ett öppet sår. Hela familjen hade gett sig iväg till det som skulle bli ett bättre liv. Mirakulöst nog var Vati också med, trots att han legat i Frankrikes skyttegravar under hela det första kriget. Redan som liten hade Lore fått lära sig att den som ligger i graven kommer inte tillbaka. Ändå gjorde han det, till synes oskadd dessutom, hur nu det var möjligt.

Men den här gången – ett krig senare – i det fredsälsk-

ande nya landet, gick det inte lika bra. För den som hittas i Motala ström med fickorna fulla av sten varken kan eller vill komma tillbaka.

Medan man ute i stora världen jublade över den nya freden, var sorgen bottenlös i den lilla. Vati var död och Paul, hennes älskade storebror, skulle heller aldrig komma tillbaka. ”Jag måste hem och hjälpa Hitler”, hade han sagt, när krigslyckan vände för hans Führer. Sedan dess var han spårlöst försvunnen.

Och inne i huset irrade Mutti omkring, allt galnare och uppfinningsrikare i sina självmordsförsök.

Ovanpå detta hade hon nu fött ett vanskapt barn. Även om det hette, enligt den klämmiga optimism som rådde runt omkring henne, att den lilla snart skulle vara helt återställd.

Återställd till vad?

Det fanns all anledning att se ljust på framtiden, hade han sagt, den där doktorn på lasarettet. Och visst, det var fred i världen igen och hon var ordentligt gift med en snäll och trevlig svensk man. Rolig var han också, Folke, och omtyckt av alla, kvinnor inte minst, så där hade hon gjort ett riktigt kap. Och två friska barn hade hon satt till världen, även om det återstod att se hur det skulle gå med flickan. Fast doktor Stern, som hon gick till nu, trots Muttis envetna protester – ”varför går du till en jude, du ska gå till en svensk, vi bor i Sverige nu!” – han försäkrade gång på gång, som den erkänt skickliga ortoped han var, att det inte stod länge på innan flickebarnet skulle kunna springa omkring som alla andra barn. Vilket tjat.

Det där ville hon bra gärna se först. Det fanns ett passande svenskt uttryck som hon gjorde till sitt:

Man ska inte ropa hej förrän man är över bäcken.

Det skulle aldrig falla henne in.

För övrigt, skulle flickan någonsin kunna hoppa över en bäck?

Men visst var hon tacksam. Kriget var slut för den här gången.

Men om mina krig vet ni ingenting, tänkte hon, medan flickan fortsatte skrika.

Statisterna verkar nervösa, en äkta polis och en man i svart från en begravningsbyrå.

De är inkallade för att ta hand om liket efter mordet. Mig alltså.

Mannen i svart verkade väldigt trevlig, tog mig i hand och presenterade sig. Anders, sa han. Han hade ett varmt leende och snälla ögon men händerna var kalla och fuktiga. Det var då jag förstod att han var nervös, när jag kände fukten i hans hand, fast han såg så stabil och trygg ut. Jag behöll handen i min ett tag, för jag behövde någon att hålla i, när det gick upp för mig att jag skulle ner i den där plastsäcken. Ingen hade sagt ett ord om det. Protestera gick inte, eftersom min mun var igentjeypad. Och jag har ju betalt för det här. ”Tystnad, repetition, tagning”, och ner med liket bara, igen med dragkedjan, snabbt, effektivt, vana handgrepp, det där hade de gjort tusen gånger, det kände jag, och så ut till bilen, baren på rälsen, och så svisch, skjuts in i ugnen och igen med dörrarna.

Men alltså... vänta lite nu ... stod det inte ”interiör” i manuset, att hela scenen skulle utspela sig i inne i köket? Jo, det gjorde det, jag kan svära på det. Det stod ”Interiör”!

Ändå ligger jag här i ett tunnslitet nattlinne, i den förbannade säcken i en iskall likbil på väg att frysa ihjäl. Om jag inte kvävs till döds innan dess vill säga. Hur länge kan man överleva i en plastsäck?

Minus 28 hörde jag på nyheterna i morse att det var. Men snart blir det väl varmt så det räcker, krematoriet nästa, hahaha, roligt, varför måste jag alltid vara så förbannat rolig? Galghumor, kanske? Lägg av, försök att vara rationell! Okej, vad ska jag göra då? Jag ska skärpa mig! Tänka ut en strategi. Gå igenom läget metodiskt, ta sats och ropa igen. Det värsta jag kan. Det är bråttom, för när som helst kan luften ta slut.

Okej, jag försöker:

Jag befinner mig i en TV-inspelning av "Kommissarie Häger", del 1 scen 4. "Köket, interiör". Men det här är inte köket. Det här är det inre av en likbil, och om det räknas som en interiör så är det i så fall fel interiör. Inte en käft har sagt ett ord om någon ändring i manuset. Visst, jag såg bilen genom fönstret medan jag satt i köket, nymördad och fastsurrad, men jag hade inte en tanke på att jag skulle stängas in i den. Tänkte bara att det där var väl tjänstebilen som han tog till jobbet, mannen i svart. Som just då böjde sig ner mot mig, där jag satt nerspydd, blåslagen och blodig. Han luktade gott av kaffe och viskade: "Hoppas du får bra betalt för det här!"

Nu hör jag mina hjärtslag. Alltså lever jag fortfarande. Men det lugnar mig inte ett dugg, tvärtom, jag har alltid varit paniskt rädd för att höra mitt hjärta slå. Och nu rusar det. Jag måste ut, ut, ut, så jag försöker igen:

Ulp, ulp, ulp!

Låter det.

Det är patetiskt.

Och det är ingen som hör mig den här gången heller.

Det är i alla fall ingen som kommer och släpper ut mig.

Har dom verkligen glömt bort mig?

När Lore just hade förlorat sin mor – inte genom självmord, nej, det blev den gamla kräftan som tog henne till slut – då verkade alla så märkligt lättade. Stämningen i hemmet var närmast euforisk. Och visst, hon hade fört ett skräckregemente den sista tiden, Mutti, alla hade varit rädda för henne – grannarna, Folke, barnen, ja, det hände att flickan drabbades av panik och bara ställde sig mitt på köksgolvet, knep ihop ögonen, höll händerna för öronen och gallskrek rakt ut: ”Jag vill att mormor ska dö!”

Då var det inte utan att Lore också blev rädd, inte bara för sin mor utan också för sitt eget barn.

En gång i tiden hade hon väl älskat sin mor. Fast med kärleken var det slut nu, hon kunde känna medlidande – arma Mutti som förlorat maken i Motala ström, sonen i Stalingrad och förståndet i det gamla landet – men någon kärlek var inte längre möjlig. Det var däremot sorgen. Över alla ord som aldrig blev sagda, frågorna hon inte vågat ställa och försoningen som aldrig blev av.

Gode Gud, låt mig slippa dö oförsonad, tänkte hon, medan moderns dödskamp spelades upp om och om igen – ångesten, skriken, Mutti spottande vilt omkring sig, slittande sitt hår, tills nästan ingenting fanns kvar. Det var förfärligt att även barnen tvingades uppleva det där, ändå blev hon rasande på jäntans evinnerliga tjat:

Är det sant på riktigt att mormor är död, lova att hon är död på riktigt, mamma!

*Ja, för femtielfte gången, hon är död på riktigt!
Kommer hon till himlen, det gör hon väl inte, säg att hon
inte gör det!
Naturligtvis kommer hon till himlen, varför skulle hon inte
göra det?
Därför att hon var dum och elak.
Nu är du så god och tiger!*

Det krävdes en kraftanstängning för att inte klippa till jäntan. Och nu skulle hon prompt med på begravningen också, och hade hon väl bestämt sig för något, så gick hon inte att hejda. Och när orgeln dånade i kapellet så det kändes ända in på revbenen och kistan långsamt sänktes ner i underjorden, då blev hon så ivrig och upphetsad att hon klättrade upp och ställde sig på bänken och ropade, i triumf, rakt ut så att det ekade i kapellet:

*Min mormor ska brinna upp! Visst ska hon det, mamma?
Sätt dig ner och håll tyst! Jag berättar sen.*

Och så kom det sig att flickan redan på hemvägen efter begravningen lustfyllt smakade på alla nya ord hon just hade lärt sig och som ett femårigt barn inte borde kunna:

kräma-tårur, jord-fästing, kvar-lev...

Mitt i ordet avbröt hon sig.

*Mamma! Varför heter det kvar-levor? Kommer hon att
leva kvar i alla fall?*

*Nej! Du såg ju själv hur kistan försvann ner i underjorden.
Mormor kan inte komma tillbaka!*

Men flickan gav sig ändå inte.

Hur kan du veta det då, att mormor verkligen låg i kistan?

Hon kan ju ha rymt och sen så kommer hon tillbaka i alla fall och skriker och kastar saker så där som hon brukar.

Då gav Lore upp och pekade på en glasskiosk en bit bort.

Kom, vi går till kiosken där borta. Du ska få en glass, bara du är tyst.

Jag ska fan i mig stämma dom!

Och jag kommer att vinna målet, det blir feta rubriker i Expressen och Aftonbladet och jag blir äntligen rik på mitt jobb.

Eller nej förresten, inte stämma dom, då kommer jag att få rykte om mig att vara besvärlig. Bättre att skriva den där boken. Fast rik på en bok? En bästsäljare i så fall, nåt som slår ner som en bomb, en kioskvältare, en thriller som översätts till sjutton språk eller åtminstone går på export till Tyskland. Där är dom som tokiga i Schwedenkrimis. Hallå Deutschland, här får ni äkta vara!

Skådespelerska hittad död i likbil

Det borde sälja fast jag inte är någon kändis.

Jag ska köra det exotiska spåret, det gillar tyskarna – snön ligger vit och meterhög, det är tyst och mörkt över oändliga vidder, och om jag klämmer in ett norrsken också och några älgar så är min lycka gjord och jag kommer att få sitta i varenda TV-soffa, flänga runt och berätta om mitt dramatiska liv i den ena kanalen efter den andra. Du har ju precis kommit ut med en oerhört gripande bok, säger programledarna i Go´morrn, Go´middag och Go´kväll, berätta för oss, vad handlar den om?

Den handlar om en som har skrattat och gråtit, älskat och lidit och en gång varit nära att bli kremerad av miss-tag, ska jag svara.

Om jag någonsin slipper ut härifrån vill säga.
Och om jag inte gör det?
Tja, då var det väl det här det var då.
Men det där var ju pappas ord på dödsbädden!
Innan han sa att han ville ha en coca-cola, för det hade
han aldrig druckit,
jag rusade ner till kiosken i entrén, en coca-cola, sa jag,
fort,
nej, en light, han har diabetes
men när jag kom tillbaka upp var han död.
Is that all there is?
Peggy Lee. Min älsklingslåt.
Is that all there is to a circus?
Det verkar inte bättre.
Så fan heller!
Jag ska ut härifrån och det nu!
Vad var det där nu då, som jag lärde mig på scenskolan
en gång i tidernas begynnelse...?
Allt börjar i bäckenbotten!
Det är bara att spänna skinkorna allt vad man orkar,
sen tar man sats och skriker för livet.
Så nu gör jag det.

Men inte ett ljud kommer ur strupen.

Hur länge kan man överleva i minus 28?
Hur länge räcker luften i en platsäck?
Hur många andetag har jag kvar att leva innan jag
också blir en kvar-le –
Tyst, vänta, stopp!

Det var nånting som jag ville, som jag skulle, som jag måste.

Nånting viktigt, som jag måste förmedla?

Nej, förklara? Förkunna?

Ja, förkunna var det!

Men vad var det jag skulle förkunna?

Förkunna seklers sorg

Förkunna seklers glädje

Jag har tappat räkningen på alla gånger jag har stått och läst de poetiska och uppförande orden, som är inristade över entrén på teatern, med bokstäverna så sirliga i sin gyllene skrift mot den lejongula bakgrunden.

Det är så vackert att man vill gråta. Ibland gör jag det också.

Det är längesen nu som jag blev av med gipset. Jag vet att både benen och fötterna bär, och med dessa ben och fötter har jag bestämt mig för att gå till teatern. För det är så man säger. "Jag ska gå till teatern." Fast det skulle förstås aldrig falla mig in att säga det högt. Jag tänker inte ta risken att bli retad, hånad och förlöjligad.

Och jag behöver inte säga det högt. Det är härligt att bära på en stor hemlighet.

Jag vet precis när jag bestämde mig.

Jag var tretton år, vi bodde i stan nu och det var första gången jag var på teatern.

Redan innan föreställningen har börjat vet jag att den här kvällen kommer att förändra mitt liv. Mamma och jag är ute tillsammans, det är första gången det också, i alla fall